

עליה לתרופה

גליון שבועי למבקשי התרופה והעצה לעובדא למעשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א

תנחם ותחזק עצמך - על ידי הדיבור

...אך העצה הפשוטה לזה - לשמור הזכרון - הוא על ידי הדיבור פה, כי הדיבור יש לו כח גדול מאד, ועל ידו מנצחין בכל המלחמות.

וכמו שלעניין הזיכרון הפשוט, כגון לזכור לימודו, צריכין לחזור פרקו בפיו כמה וכמה פעמים, כידוע בחוש, כמו כן לעניין הזיכרון הזה שהוא העיקר, צריכין לחזור בפיו הזכרון הזה, הן בינו לבין עצמו - לדבר לעצמו דברי מוסר בכל יום, מה יהיה תכליתו לעולם הבא ומה יהיה סופו לנצח וכו', וכן לדבר עם חבירו בזה, כי הדיבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם, בבחינת 'כי מידי דברי בו זכור ואזכרו'.

ועיקר נצחון המלחמה של זה העולם, שהיא מלחמה ארוכה מאד מאד בלי שיעור - עיקר הניצחון הוא על ידי הדיבור, שהוא הכלי זיין של ישראל, כי אין כוחנו אלא בפה. וזה בחינת "למנצח" שהתחיל דוד המלך ע"ה רוב המזמורים שבתהילים, ופירושו בפשיטות: "למנצח" - שהוא למי שרוצה להיות מנצח בזה העולם - יאמר זה המזמור וזה המזמור וכו', והבן היטב.

וכן צריך כל אדם אפילו במדרגתו השפלה, לידע ולהאמין, שבוודאי הוא מנצח הרבה על ידי כל דיבור ודיבור של שיחה והתבודדות וכו' שאומר, כי זהו נצחון נצחי, שנשאר לעולמי עד ולנצח נצחים.

ואם יהיה חזק בזה, שעד שתצא נפשו יעסוק בזה, יהיה אין שיהיה ויעבור עליו מה - בוודאי ינצח המלחמה בחסדו הגדול.

נתן מברסלב

(מכתבי מוהר"ת סי' פ"ח)

על הפרשה

להתנחם, כן זה אפשרי!

ולראות אותן בשווה, כמקשה אחת של עשיית רצונו של מקום - דווקא אז נגרום את עיקר הנחת והשעשועים לבורא עולם. זהו פשר ציווי הנחמה. אמת, אינך יכול להתנחם מתוך הגיון והרגשתך הניזונים מן הנראה לעין. אינך מסוגל להתנער מהעצב כל עוד אין סביבך את גורמי האושר ואת הנתונים המביאים שמחה. ובכל זאת - תוכל לשאוב נחמה אמיתית מתוך אמונה עמוקה המאירה ומראה איך גם "כי אלך בחושך - השם אור לי". ואז דייקא, בשעה שתינח מצליח למצוא אותו יתברך בחושך ובהסתרה, ללא תנאים מתאימים וללא גורמי שמח - שם, כאשר הצלחת להסיר את המסווה ולגלות את ההסתרה - אין כמו פעולה שכזו לעורר נחת רוח למעלה.

מה מאחל כל אדם לעצמו? שובה ונחת. אין לך אדם שבלבבו אינה מקננת משאלה: 'שיהיה לי טוב', 'שיתנהל למישרין'. וישנן תקופות שכאלה; ההנהגה רצופה חסד ורחמים, המציאות זורמת כנהר, בשלווה, הפרוטה מצויה בכיס, הסיפוק מורגש בלב. מי ששרוי בתקופה שכזו - חש במיטבו, וכבר יש בתרמילו אי אלו 'עצות' והצעות לכל דכפין; עשו כמוני, ולכו בעצתי. הכביש הסלול נראה לו כאילו יתמשך כך ללא סוף. את האפשרות האחרת, אף אחד אינו אוהב. קשה אפילו לצייר בדמיון איך להתמודד איתה.

העם הנבחר, עם ישראל ראה באלפי שנותיו את הקצוות הקוטביים ביותר. היו לנו תקופות של אור, של קרבה יוצאת דופן - כך זה התנהל ביציאה הפלאית ממצרים, וכן היה בקריעת הים ושידוד הטבע, בישיבת ארץ ישראל ובימי בית המקדש. אולם באו עלינו גם זמנים אחרים - זה החל מיד לאחר מתן תורה, בחטא העגל, זה אירע גם במעשה המרגלים, שהביא בעקבותיו ארבעים שנות נדודים במדבר.

כשמצב שפל זה התרגש ובא - הکتה בנו התדהמה. לפתע פתאום ריחוק שכזה; משה רבינו מבקש להיכנס לארץ ולא נענה. בית המקדש, יפה נוף משוש לכל הארץ, נחרב בעוונות. מגרשים אותנו החוצה, מפיצים את העם על פני תבל. הסתר פנים, והעלמת עין כביכול. וגרוע מכל - בסתר ליבנו אנו יודעים מי גרם כל זאת; החטאים והעוונות, הם שגרמו להסתלקות השכינה, לגירוש העם, ולאובדן שני בתי המקדש. להתנחם, היום?

והנה כעת, עוד לא שכחו תמרות העשן מעל חורבות הבית, והנביא ישעיהו מתייצב ומכריז: "נחמו, נחמו עמי". והשאלה עולה ומזדעקת, נוקבת ודומעת, איך?

איך תבקש מאיתנו להתנחם, והלא כל אותן סיבות שהביאו לנו אושר ושמחה או הצלחה רוחנית - נגוזו ואינם. איך נתנחם, אם כל מחמדנו ושכינת החמדה של עמנו אבדו בגולה? איך נתנחם בשעה שאין בידינו ולו אחת מכל אותן סיבות שרוממו את מעמדנו בתקופת הבית למציאות של עם נבחר. להתנחם? במה בעצם!?

אולם הנביא מצווה ואומר "נחמו, נחמו". למרות כל זאת, על אף כל מה שמתרחש סביב - נחמו.

אלא שייסוד גדול ועצום טמון כאן - יסוד חיוני לחיים, יסוד להבנת רצונו האמיתי של השי"ת. ישעיהו הנביא בנבואת הנחמה מודיע לנו שעיקר רצונו של השם היא עבודה בבחינת "אמונתך בלילות". פירוש: ללא ספק עיקר רצונו של השי"ת הוא להיטיב ולהרעף עלינו כל שפע טובה וברכה, העיקר הוא בוודאי התקרבות של חסד ורחמים, זו ההנהגה העיקרית, ללא ספק. אך ישנה הנהגה נוספת, בעלת אופי שונה, דווקא אם נצליח לאחד את שתי ההנהגות

למעשה אלו שתי הנהגות. האחת שופעת חסד ורחמים, והאחרת מכוונת לגלות את החסד ולעורר רחמים דווקא בעומק החושך - להודיע שגם שם מאירות עיני ההשגחה, וגם שם 'מלכותו משלה'; יהודי, כמו חייל נאמן למלך, אמור להיות נכון להישלח לכל חזית, ללחום בכל שדה קרב - ולהימצא באותה מידה של התלהבות, בחוץ כמו פנים, בריחוק כמו בקירוב. משום שבכל מקום עושה הוא רצונו של מקום.

וכפי שיש עבודה לקבל את רוב הטוב, כך ישנה הנהגה של עבודה בתיקון 'שבירת הכלים'. העבודה הזו מטבעה, אינה מתנהלת באור - היא יורדת אל החושך, מפשפשת בארציות, בעפר ואפר, רחוק מהיכל המלך, היכן שכל האבירות מפוזרות, בגלות.

ושם בגלות, איך מתנחמים? בהא גופא! בעצם היותך חייל בצבא המלך, בעצם ההכרה שכאן הינך עושה רצון השם, בזה תתנחם.

האמת הזו מצטיירת מיד לאחר יציאת מצרים; טיפסנו אז לרום המעלות, לחמישים שערי בינה, אך אז ממש אירע חטא העגל ושוב צנחנו אל התחתית - הלוחות נשתברו והכתרים אבדו. הייתכן? מיד לאחר קבלת התורה ירידה שכזו? ... אלא, כפי שדרשו חז"ל, לא אירע החטא אלא להורות תשובה לרבים. כלומר, ללמד ולהאיר - שאנחנו יהודי מצד עצמו מחויב לבקש גאולה וחירות, הצלחה וקרבת השם. אולם, אם ההנהגה הובילה לריחוק, ואם מצאת את עצמך בחושך - אות הוא שכאן ממש מבקשים ממך ללחום עבור כבודו של המלך. משום שעיקר רצונו של השם הוא שלא נחלק בין ההנהגות, והגאולה כמו הגלות - ישתו ויהיו אחד, מתוך ההכרה הבהירה, שבכל מקום ובכל מצב הננו שליחיו של המלך, עבדיו וחייילו.

ההכרה הזו יש בה כדי לנחם את הכלל והפרט. עם הארה שכזו יכול יהודי להיכנס לכל פינות חיון, גם לחשוכות ולאפילות - ולמצוא בהן אור של גאולה, טיפות של נחמה. כי יחד עם הציפייה לבניין הבית, אנו בטוחים, שגם מחוצה לו, כל עוד אנו משתדלים לחפש, הרי אנו מקיימים את סדר העבודה.

על רקע החורבן, תמרות העשן וחורבות הבית, עומד הנביא ישעיהו ומכריז: "נחמו...". הייתכן? והלא אשמים אנחנו, והלא טרם נושענו, ואיך נתנחם?

שיעורים קבועים

יום	תאריך לחודש	ליקוטי מוהר"ן ח"ב	ליקוטי ח"ה הלכות	ליקוטי ח"א תפילות	הדף מספרים
שבת	יג	ב:	קפה	רמה רמו	ל
א	יד	ג:	קפו	רמה רמה	לא
ב	טו	ג:	קפז	רמט רנ	לב
ג	טז	ד:	קפח	רנא רנב	לג
ד	יז	ד:	קפט	רנב רנד	לד
ה	יח	ה:	קצ	רנה רנו	לה
ו	יט	ה:	קצא	רנו רנה	לו

פי הנקודה טובה בעצמו שיש אצל האדם אצל אצל פושעי ישראל, היא נאנה ופכה מאד, רק שהשחרות חוסה עליה, אבל קשמוורין אותה היא אוקרת: "שחרת אני ונאנה", אל תראני שאני שחררת, פי מצד עצמי אני נאנה עד מאד... (השכמת חבור א-ג)

הנקודה טובה נדמית מתחילה כשחורה

אחד מהקשיים להסתכל על הנקודה טובה שיש בנו, הוא משום שאנו מצפים תיכף לראות את ערך הטוב שיש בנו, ומיד להצליח להחיות הנפש בזה. וכיון שלמעשה אין אנו מרגישים ורואים את ערכה האמיתי, מחמת שהיא מונחת במקום חושך, מעורבת ומוקפת בפגמים הרבה עד שכמעט אין רואים אותה, וגם הנקודה טובה בעצמה מלאה פסולת של פניות ומחשבות זרות - לכן לא ברור לנו איך אפשר להתחזק עם המעט טוב הזה.

לזה אומר לנו ר' נתן, שצריך לידע שאכן הנקודה טובה נקראת 'שחר', על שם השחרות שמקיפה אותה, כי מתחילה בהסתכלות ראשונה היא באמת לא מאירה, אך אין לנו להבהל מכך, כי הנקודה טובה כלשעצמה, היא אורה ויפה עד מאוד, ומה שאין אנו רואים אורה חזיונה הוא לא בגלל מיעוט ערכה, אלא מחמת שהשחרות שלה חופה עליה ומסתיר אותה.

לייקר הטוב עד שיאמור בעצמו אל תסתכלו על השחרות

ג' וכשבין כלל זה, נתאמץ לשים לב לכך, להביט היטב על המעט טוב שעשינו, ולבודדה מכל שאר המעשים האחרים ומכל הפניות והמחשבות זרות - להתמקד להסתכל רק עליה, לעורר אותה הנקודה, לייקר ולהשיב אותה, ולראות איך על ידיה אנו מחוברים להשם יתברך. וכך יש לרומם אותו הטוב עוד ועוד, עד שנוכל לענות בעזות בלי פחד ומורא, לכל אותם רבבות המחשבות המאיימים להפיל אותנו ולהחליש דעתנו: שקר אתם דוברים! אתם חושבים אותי כך, כפי המראה החיצוני, אך "אל תראוני שאני שחררת", כי אם אמנם אני שחורה, אבל אין השחרות משלי, כי מצד עצמי אני נאווה עד מאוד.

ד' זהו הדרך לקיים העצה הנפלאה הזו של ההתחזקות עם המעט טוב. כי אין הטוב מאיר מאליו, אלא צריך לעבוד על זה לגלות היופי הפנימי שלה, עד שהאדם יבין שבעצם הוא מחובר רק להשם יתברך, וכל שאר העבירות והלא טוב, הם בכלל לא חלק ממנו.

פי משה יהי יכול זאת, למצא נקדה טובה אפלו בהפחות שבפחותים. ועל ידי זה יהי יכול להתפלל עליהם אפלו כשפגמו בכל התורה כלה במעשה העגל, כי אף על פי כן מצא בהם נקודות טובות וכו'. ועל פי אומר: "למה ה' יחרה אפך בעמך", כי הרע אינו נחשב כלל כנגד מעט הטוב שיש בהם עדין וכו'. פי משה היה כלו טוב בבחינת: "ותרא אותו כי טוב הוא", ועל פי זה היה לו כח תמיד למצא הטוב בכל אחד אפלו בהפושעי ישראל (שם).

הצדיק שכולו דבוק בה, רואה רק טוב בישראל

ה' מנין נוכל לקבל את הכח לעורר את הטוב שלנו, ולמצוא את החיבור לה', עד שבאמת נזכה להתחדש ולהתחיל התחלה חדשה על ידיה? לזאת צריך את כוחו של הצדיק.

ו' כמו בשעת חטא העגל שכולל כל החטאים שבעולם, שאז נתעורר קטרוג גדול על ישראל, ובכל זאת מסר נפשו משה רבינו ע"ה בשבילנו, עד שאמר לה': 'למה יחרה אפך בעמך', והוא פלא גדול לכאורה, ששואל ומבקש באופן של "למה?!", כאילו אינו יודע שחטאו ישראל חטא נורא כזה.

אלא שמשה רבינו היה כולו טוב, היינו שהיה דבוק רק באלקותו יתברך כל כך, עד שבזמן שהיה רואה יהודי, היה רואה בורק את נקודת הטוב, שבואף הוא מחובר לאלוקות, וממילא, אפילו אם הוא נמנה בין פושעי ישראל, היה מבין שאין הרע הזה משלו בכלל, ובאמת

נוכחי אור הרה"ח ר' אליהו גודלסקי שליט"א

שם אתן את דודי לך

אש בעצמותי וירדנה, בית המקדש עולה בלהבות ההתפארות לכתה ופסקה, השליך משמים ארץ תפארת ישראל, והנה ככל העמים בית ישראל, השי"ת שוב אינו מתפאר בהם, תפיליו של השי"ת בהם נאמר 'מי כעמך ישראל' כמו נפלו לארץ, בני ציון היקרים המסולאים בפז... נחשבו לנבלי חרש... חשך משחור תארם, לא ניכרו בחוצות...

יתרון האור מן החושך

אך כאן ברגע בו הושו בני ישראל לגוי הארצות, כאן הוכר מעלתם, ההבדל מתגלה במלא יפעתו, על אף ריחוקם מהשי"ת, עדיין הם אינם כגוי הארץ, ביחס אליהם אנו עדיין 'חבוקה וחבוקה בך', דווקא כשגלו מארצם אז מתגלית הדרתם, בשעה זו דווקא - 'אמורתי אעלה בתמר - מתפאר אני בין חיילות של מעלה בכס שאתעלה ואתקדש על ידיכם בתחתונים' דווקא בימים אלו - נשכימה לחרמים - לבתי כנסיות ובתי מדרשות' דווקא בין עובדי אילים נראה את אותם 'בעלי המקרא בעלי המשנה בעלי תלמוד', וישם' דווקא שם 'אתן את דודי לך - אראך את כבודי וגודלי שבח בני ובנותי' (ש"ש ז' וי"ז ר"ש).

לברית הבט ואל תפן ליצר

דרכו של אדם להמשך אחר עצבותו, היצר מראה לו את אשר עשה שלא כדת של תורה, אך מעלים מנגד עיניו את מעשיו הטובים, את אותם פעמים בהם אכן זכה להתאמץ לקיים את רצון השי"ת, שהרי יודע הוא היצר כי אם יתעסק אדם במעלותיו, אם יתמקד בהיותו בנו אהובו של מלך מלכי המלכים הרי לא יתפתה להצעותיו. התמקדות זו בעבירות גורמת לו לאדם לרפיון ידיים, הוא כבר לא ינסה להתחיל מחדש, היעליה בהר"ה כבר לא אצלו למטרה אלא יתאמץ 'לסחוב' את היום, הוא כבר אינו מהרהר לרגע קל כי גם הוא יוכל להתקרב להשי"ת כראוי, כי 'הרי מה אני ומי אני', וכי יש לי איזה קשר להשי"ת', 'הרי אני רחוק כל כך ממצוה זו', זה מה שמכונה בלשון רבינו 'איוש'.

אך ידועה עצתו של רבינו, 'נקודה טובה', הוא חוזר ומזהיר אותנו בכל מצב להתבונן באותה נקודה בה הוא טוב, להתמקד במצוותיו אותם עשה, ולדעת כי נקודה טובה זו דווקא היא מעלתו ומציאותו.

אך פעמים וגם נקודה זו אינה בולטת בטבעו של אדם היא אינה נותנת לו להתחזק, הוא מחפש בנבכי נפשו ורואה כי הטוב שבלבו מועט מאד כלפי הפעמים בהם עבר על מצוות אביו שבשמים, לכן בשעה זו עליו להשוות את עצמו לגוי הארצות באמרו הלא עדיין נאה אני בהשוואה אליהם, הלא הם טמאים במהותם, אף מעשיהם הטובים אינם אלא חיפוי לפנימיותם, הם אינם טובים במהותם, מה שאין כן ביהודי על אף כי עשה מה שעשה הלא בפנימיות נפשו כשר הוא.

נמצא שגם כשקשה למצוא בעצמו את נקודת הטוב, יסתכל על עצמו בהשוואה לאומות העולם, ואז יתגלה הטוב שבו ברוב פאר והדר. ויכול להחיות את עצמו ולפתוח פיו לזמר ולהודות לה'.

(נערך מתוך שיחה ע"פ הבנת הכותב)

בפנימיות

יש לו חיבור לאלקות על ידי מעט טוב שעשה, וכך היה מקבל כח להתפלל ולעורר רחמים, ואפילו לשאול "למה".

הכח להתחזק כשיודע מהצדיק שרואה בו טוב

ז' לכן צריך האדם להתקרב לצדיק שרואה אותו באופן כזה, ואז יקבל כח להתחזק עם הנקודה טובה, כאשר ידע שהצדיק באמת מעורר ופועל רצון למעלה על ידי המעט טוב שיש לו.

ח' וכאשר הוא קרוב לצדיק, יכול לקבל מכוחו, להסתכל גם בעצמו על הנקודה טובה באופן שמבין שאותו המעט טוב הוא חלק אלוקי, ובכך זה יוכל לעורר רצון למעלה.

בנא לקבל שבת **ואתחנן**, ולהמשיך כח הנחמה **משבת נחמו**, לאור דברי מוהר"ת **בהלכות שבת הלכה ז'**, שבהם מתגלה איך בשבת נחמו מתגלה דעת שלאורה יכולים להתנחם.

איך שייך להתנחם

כאשר מגיע העת להתנחם, כמ"ש נחמו נחמו ועמי וגו', יש שהאדם עומד ותוהו: איך אוכל להתנחם, כאשר אנו עדיין מפחרים בגלות המר בין הגויים, וצרות רבות סבבונו מכל צד, וכלל ישראל צריכים רחמים בגשמיות, ועוד יותר ברוחניות, להתחזק ללכת בדרכי התורה, ולצאת מחושך בבידות הגלות. ואיך איך נוכל להכניס נחמה ותקוה בלב.

הצינוי להתנחם - לחשוב מכבוד ה'

אבל מאחר שאנו **מצויים** להתנחם, וכלל הצלחת חייו תלויה על הנחמה - בהכרח עלינו למצוא שורש הנחמה. והוא: כי השי"ת גדול מאד, ולכבודו בחר בו מכל העמים לעשות נחת רוח לפניו ית"ש, ונתן העלאת כבודו בידינו, ואנו ע"י התעוררות התשובה - לחשוב ממציות השם ולקיים כל מצוה - אנו מתחייבים למלך כבדת מלכות, ואע"פ שהאדם הוא קטן מאד, כך הוא רצון השי"ת, שאנחנו נמליכו ונעשה יקר וגדולה לפניו, ע"י כל מחשבה דיבר ומעשה שלנו, זה העיקר - לבקש כבוד השם, ולהבין שכבודו הוא לאין ולאפס לפנינו שצריך לעשות נחת רוח לפני השי"ת.

זהו שורש הנחמה. כי אמנם כבודנו מרמס, ואנו נמצאים בבזיון וצער, ומתגבר הצער והעצבות, והאדם חושב בלבו: האם יכול הוא להיות בשמחה להתחזק, הרי אין שמחה והתחזקות בליבו, אע"פ, כאשר נכנס המלך ומשקש ממנו לכבודו לשים את מלכות בראשו, ואנו נבטח ממנו כל צער ויגונו, והוא רץ בשמחה לכבוד המלך. כך צריך להבין האדם, שעליו לשמח נפשו ולהתחזק - **לא מחמת שיה מוכן לו הוא קרוב לה, אלא שאין לו רשות להצטער ולהטבר**, כי עליו להתחזק ולשמח עצמו לכבוד המלך, כי העיקר הוא כבוד השי"ת, וכבודו לאין.

ואחר שזוהו נקודת האמת, שהשי"ת רוצה בנו תמיד, ועליו להתחדש לעבודתו, לעשות כבודו והתרוממות כבוד שכינה - הרי שזוהו שורש כח הנחמה, וכעת לא שייך לא להתנחם, שהרי השי"ת נמצא, ורוצה ב', ומצווה כ"א על הנחמה וההתחזקות, וההתעברות לעבודת השי"ת, גם היום בתוקף חושך הגלות. וזאת מוזכרים בסוף הקינות: **אנחה השם לעולם תשב כסאן לזרז דורו וגו'**, היינו שגם עכשיו ובלל דור דורו, אפילו בתוקף החורבן והגלות, עומדים אנו לפני כסא הכבוד, ועליו לשבח ולהודות על נועם גולתו, מאחר שכל חייו הוא 'כבוד אלקי' - לעשות נחת רוח להשי"ת גם בגלותו, ולא השתנה דבר זה כלל, אלא שעכשיו זה בהעלמה והסתרה.

נחמה בכפליים

ובאמת, **זהו כבוד גדול יותר להשי"ת**, כאשר המלך נסתר ואין מי שידע ממנו, והאדם זוכה להכיר ולפאר מלכותו, ואין לכבוד למלך בעת הסתרה - הרי זה תכלית התעלות הכבוד, ולזאת הרי אפשר להתנחם **בכפליים**, שהרי עכשיו זה נחת רוח יותר גדול, כאשר האדם מבקש הכבוד האלקי בעת הגלות.

הנחמה ע"י הבקיות ברצוא ושוב

זה מ"ש: **דבר על לב יושלים וגו'**, כי בלב שם משכן הדמים, ושם מציאות הגלות וכה היאוש שאינו נותן להתנחם, ובשביל זה צריכים לסבול היום בזיונות, וכאשר האדם מדבר על לבו לקבל צער הגלות באהבה, ולהבין שהעיקר להעלות הכבוד וכו', ע"י יזכה לנחמה, **כי מלאה צבאה וגו'** - בחינת מלוי האור-ההגלות הכבוד האלקי גם בתוך מצב הגלות, שנמשך אור הנקודה העליונה של א' ה', להחיות מה שעובר על האדם בעת ירידת הנקודה התחתונה בגלותה, ובה יכולים לחיות חיים אמיתיים תמיד, שגם כאשר עובר מאד, זוכים לשתוק ולהפך הכל לעבודת השם, כי מבניים שיש בכל דבר כבוד השם, והשי"ת איתנו. ואח"כ עולים הדעות נופל מאד כללית בקי בשבוב בבקי ברצוא, זה מ"ש: **כי לקחה מיד השם כפליים וכו'**, שתיקנו נקודה תחתונה ועליונה, כי סבלו הבזיון של הגלות, וגם עשו תשובה על תשובה לבקש אור הכבוד האלקי, ע"י שהכירו שאדברה עכשיו בגלותנו יש כבוד יותר גדול למעלה.

זה מ"ש: **קול קורא במדבר פנו דרך השם וגו'**, כי בגלותנו העיקר לשמוע קול התשובה **במדבר**, היינו בעת הירידה, ובעת שהאדם נופל מאד בדעתו ומעטת מתיאש, שאז ישמע היטב קול האמת, ויקבל הכל באהבה ולא יפול כלל, זה מרומי ב'מדבר' - שעושה עצמו כמדבר להתקרב לאמת ולקבל הבזיונות וכו', דייקא ע"י מגלה ומתפנה דרך השם, וע"י יכולים להתנחם, ומתגלה אור דרך' התשובה שבו כלולים שם הדרכים (כי 'דרך' גימטריא ב'פ' בקי' כמבואר שם).

כי הדרך לתשובה שפנתה למי שסובל הצער של הגלות והבזיונות, הוא שפנתה לו דרך חיים להתחזק תמיד, ולהתגבר הכנס לעבודת השם באמת, זה מ"ש: **ישור ערבה מסה לאלקינו**, שאפילו בתכלית ערבה וחושך, גם שם מיישרים הצדיקים מסה לאלקינו, כי עושים גם שם מסילות ודרכים שירים לשוב אל השם יתברך מכל מיני ירידות שבעולם, ע"י דרכי ההתחזקות והבקיות בשבוב, בבחינת ואציעה שאול הנך וכו'.

זה: **כל גיא ינשא** - בחינת נקודה התחתונה, **וכל הר ובעה יספלו** - בחינת בקי ברצוא, שידע שעוד לא התחיל ויעשה תשובה על תשובה, זה מ"ש: **ונגלה כבוד השם**, היינו כי עיקר הנחמה ע"י הדעת, שהוא אור הכבוד האלקי, בחי' 'כבוד אלקים הסתר דבר', שזוכה שיהיה נגלה לנו הכבוד לעין כל, להאיר כבודו על כל פני תבל, שיקיימים ו'כבודו' ה' מלא את הארץ וכו', שע"י יכולים להתנחם ולקום לעבודת השי"ת, לזכות למעין מה שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים.

הכח להתנחם ע"י קדושת שבת

אבל איך שייך שהאדם יצא מהמשיכה לכבוד עצמו, וממה שיה גורם חסרון הכח להתנחם? איך שייך שהאדם יזכה לטעום נועם מציאות אור הכבוד האלקי, ולהגיש זאת בעת שמניח תפילין, שהנה זוכה להכתיב המלך, ולהגיש בציצית שהנה עושה לבוש למלך, וכן בכל מצוה להתעורר לאור הכבוד האלקי, ולבקש דרכי העבודה ותיקון כל מעשי הרושט שנובעים מה? איך שייך שהאדם יבין שההכרח להתנחם ולהיות בשמחה תמיד, ועימו נגד כל צער ועגמת נפש שעובר עליו לאור דרכי הבקיות

ועל זה אנו צועקים ומתחננים: **למה לצנח תשכחו וגו'**, שהשי"ת יעזור שנוכה לדעת מאור הכבוד האלקי; ובטל כבודנו ורצוננו, כאשר נזכה להגיש אמתית עניין ההעלות כבוד השם על דינו, כפי שהצדיק מגלה ומאיר לכל נפש, ומודיע שבאמת גם כאשר אנו רחוקים מאד, השי"ת איתנו ועמנו ואנו מעלים כבודו. ולזה סיוע הקינות הוא: **השיבנו השם אלקי ונשובה וגו'**, שנוכה לתשובה ואח"כ לעוד פעם תשובה, כמו כפל הלשון 'השיבנו' ו'נשובה', כי עיקר הנחמה הוא ע"י מציאות התשובה שהצדיקים ממשיכים עלינו, היינו לזכות לכבוד אלקי, לחשוב מכבוד השי"ת, ולחפש דרכי העבודה האמיתיים, בחי' **הבקיות ברצוא** שמתגלה בדבריהם הקדושים, ולקבל בלב דרכי לימוד ההתחזקות בחי' **בקי בשבוב**, להתנחם ולהתחזק תמיד, ע"י שמעורר האמת שהשי"ת עוד רוצה בו, ושכל דבר יש תיקון וכבוד למלך.

כשזומע ביוזנו ושותק - זוכה לתשובה בכפליים

והשער להכנס לדרכי התשובה הכלולים - 'השיבנו' ו'נשובה', זאת ע"י מה שהאדם שומע ביוזנו וידום וישתוק, כי אינו מדקדק על ביוזנו כלל, רק מקבל באהבה, וחושב על מה שהוא צריך לשוב להשי"ת, ואין הוא מבזה באמת וכו', וע"י נכלל בבחי' אות א', שהוא קשר אור הדעת אור הגאולה לתוך המידות והאמונה, ובו נרמז כלל עניין השראת השכינה, ובה שמקבל הבזיון נכלל **בנקודה התחתונה**, וכאשר מתחזק, נכלל בבחי' **האזין** שבתוך הא', שהוא התיקון המידות, והכח למלך על מה שעובר עליו, שזה עיקר התשובה, ולזה באמת הקינות מסיימים **כי מאס מאסתנו**, היינו שהיום מוכרח לעבור בזיונות, ואנו כופלים **השיבנו השם וגו'**, שדייקא ע"י נזכה לתשובה, ותשובה זו להתקשר לאור הכבוד האלקי, זאת עיקר הכח להתנחם.

זהו מה שכתוב: **נחמו נחמו וגו'**, שמדגיש שיש להתנחם ב'פעמים, היינו תשובה על תשובה, כמבואר בדברי רבינו (לקי"מ ט"ו) שגם כאשר האדם זוכה לעלות לתקן מעשיו, הוא צריך לעשות תשובה על תשובה - להיות בקי ברצוא, לחפש דרכי המשך העבודה המבוארים בדברי הצדיקים, איך לשוב להשי"ת באמת, ע"י שתמיד שב להשי"ת, וממשיך לעשות עוד פעם תשובה, שזוהו באמת יסוד התשובה - כי יש שאינו יודע איך לשוב, כי אין בו כח לתשובה שלימה וכו', וגם אולי אינו באמת וכו', והבלבול והקושיא הזו מפריע מאד מלהתקרב להשם, ובהכרח עלינו לקבל דרך התשובה, שנמשך מאור בית המקדש דרך רבינו ז"ל - שאין מה להתבלבל כלל, רק להתעורר במה שיכול לשוב ולצעוק להשי"ת, ואח"כ ישוב עוד, ויבין שהתשובה הראשונה עוד לא היה בשלמות, וכן ישמח תמיד. כי גם מי שבאמת זוכה לתשובה שלמה, הרי עליו לחפש להבין גדולת השם וכו', ועוד לא גמר לשבו.

נמצא שעיקר הנחמה הוא בחי' 'נחמו נחמו', היינו להתחזק בכח אור הכבוד האלקי התחיל מחדש, ולא להמשך אחרי הצער, רק לעסוק בתשובה בדרכי הבקיות בשבוב דרכי התחזקות, ואח"כ להתגבר לתשובה באמת, לראות ולהבין בלבבו מה שיש להבין, ולשוב באמת.

אנשי מעשה החלום ושברו

"רבי! מדוע ציונכם הקדוש סגור ומסוגר בפנינו אנשי פולין, ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות במקום גניזתכם הקדושה, אשר הרבה אנשים משתוקקים לכוא לשפ?". "אם כן" השיבני הרבי, "אני אפתח מן הצד". המשכתי עוד לספר צערי לפניו, שאני צריך לשיך את בתי ואין ביכולתי. והוא ז"ל השיבני ברורות: "תשך אותה". ואז נענה רבינו ואמר דברים מפלאיים: "הלא זה נכדי, מה רוצים ממנו?". ובעת כך, נעלם מעיני.

"הקצתי משנת, וראיתי כי נתאחרה השעה, ואם אלקי, לא אספיק תפילת נך, על כך התפלתי ביחידות בביתי". רבי יצחק היה מלא שמחה, והעיד: "בכל פעם שאני רואה את רבינו בחלום, הוא מתברר אחר כך כחלום אמיתי, ופברט כשהרבי מבשר בי, זאת-כיפוש שנמחלו עוונותי. אולם מהי כוונתי? אפתח את השרד, וכן לא אדע, וכן על מי התכוון באמרו 'הלא זה נכדי, מה רוצים ממנו', שמא על רבי נתן בארסקי? והלא נוהגים בו כבוד ברם, עוד בו ביום לפנות ערב החל להתברר פשר חלומי. באותה

בשוב?

הרי זאת רק ע"י שמתקשר לאור הצדיקים השלמים-עיני העדה, שהם מאירים עלינו אור בית המקדש, ולזה זוכים ע"י **קדושת השבת**, כי הצדיק הוא בחי' שבת ובחי' אור המקדש. וכאשר האדם זוכר את יום השבת לקדשו, ומעיד שהשי"ת ברא הכל, הרי מתגלה לו בחי' הכבוד האלקי - שהשי"ת ברא הכל כדי שישמור שבת, הרי שבשבת נכלל להיות כבוד להשי"ת, וע"י מבין האדם מה שהצדיקים מגלים - איך שקיים התורה עומד על זרוען מציאות השי"ת-אור הכבוד האלקי, וע"י נמצא בו הכח להתנחם ולהתחזק, כי העיקר לגרום כבוד להשם, ואפילו אם אנו בגלות, ואני כמו שאני וכו', הרי ההכרח לרוץ להיחזק הכתר למלך, ואדברה עכשיו זה יקר וגדול יותר ויותר. ולזה שורש הנחמה **משבת נחמו**, כי כל הנחמות נמשכים ע"י השבת שמגלה אור הכבוד, וע"י אנו יכולים לקבל מהצדיקים דעת אמת, בבחי' התגלות משיח שנקרא פלא יועץ וכו', כי ע"י עניין הכבוד האלקי, מגלה נצוה נפלאות ועמוקות, ומכניס גם אתונו לדרכי הבקיות ברצוא ושוב, שע"י יכול כל אחד להחיות ולחזק את עצמו בכל מקום שהוא, זה מ"ש: **זה יתנחמו וכו'**, כי ע"י הצדיק מתגלה נחמה ונחמה, **ואשלם נחומים לו ולאבני**, היינו שנוכה להתנחם ולבא לשתי דרכי התשובה הללו, שזה בחי' שמירת שתי שבתות שבהם תלויה הגאולה.

הכנה לראש השנה

ולזאת עיקר ההכנה לקדושת **ראש השנה**, הוא ע"י מה שתיקנו להפסיד 'תלתא דפרענותא' בג' שבתות שבין המצרים, ואח"כ 'שבעה דנחמתא', ורתרי דתיובתא; כי עיקר קדושת ר"ה ויזכ"פ הוא, לזכות לתשובה גם היום בגלותנו, בכל מה שעובר על האדם, וזאת שייך רק **בכח השבת**, שבו נמצא התגלות אור הכבוד האלקי ועליות השכינה, וגם אנו זוכים לעלות מהנפילה והבזיון, להעלות **הנקודה התחתונה בליל שבת**, ולהמשיך אור **הנקודה העליונה ביום השבת**.

ובעת **רעוא דרועין**, בחי' הסתלקות משה, ממשך הארה לבחינת יהושע, שיכול להאיר בכל ישראל דרך ז', לחזק ולעורר ולסמוך את כל הנפלים מאד, לבל יתיאשו בשום אופן, רק גם הם יחפשו ויבקשו את כבודו בבחינת איה מקום כבודו, כי בשבת מתגלה הכח להתקרב להצדיק בחי' יחוד שמש וירח-משה יהושע, ועיקר התיקון הוא שבחינת משה איה לבחינת יהושע, שאנו נזכה להתקרב ולקבל אור רבינו ז"ל ללכת בדרכי התשובה, ואז מתעלה הכבוד, כמ"ש 'ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו'.

ואמנם ע"י החורבן אנו נופלים ומתרחקים מאור הצדיקים, אבל כאשר אין מתיאשים, רק צועקים וזוכים איה, שבזוא השי"ת נמצא גם היום, אז נמשך עלינו הכח להתנחם, שזה בחי' ז' דנחמתא, היינו הו' שבתוך הא' וה**נקודה** התחתונה שמתאחדים, ומאירים בלבנו נחמה, ואח"כ 'רתרי דתיובתא' תרתי דייקא, בחינת תשובה על תשובה, שזה בחינת 'אמלל שמור ישראל שתי שבתות' דייקא, וע"י יגאל בב"א.

עת הגיע לארשא אחד מנכדי שרקה ע"ה בת רבינו, שהתגורר לפנים בעיר למברג, הוא עבר תלאות רבות והתהלך מחוסר בית, בראש השנה הגיע לקיבוץ בלובלין, ובאותו יום-כיפור הגיע לבית-החסידים דברסלב בוורשא. לפנות ערב הירדור מצבו והוא נלקח באמבולנס אל ביה"ח, ולמחרת נפטר. היות ולא היה תושב וורשא ונפטר ללא קרובי משפחה, רצו הרופאים, בהתאם לחוק, למסור את גופו לאוניברסיטה, שישמש חלילה ללימודי רפואה. הם כשהגיעו הדבר לביעתי חסידי ברסלב, נחרדו הם החלו להתרוצץ אצל כל מיני גורמים, עד שהצליחו למנוע את הדבר והביאוהו בסיעתא דשמיא בשלמותו לקבר ישראל. עתה הוברר לרבי יצחק ברייטר על איה נכד התכוון רבינו בדבריו. גם שאר פרטי החלום התיקומו באופן מופלא, כשבאותה שנה חיתר ר' יצחק אב בתו. ובאשר לנסיגה הנספסת לאומן - לקראת ראש השנה הבא הצליחה באורח אצל קבוצת חסידים מפולין להבקיע את הדרך לאומן, אולם אל בדרך המשינה, אלא דרך מדינה שלישית - לטא, וזכו להימנות על הקיבוץ הקדוש, לאושרם הגדול. או אז התבררה כוונת רבינו 'אפתח מן הצד'. כך נתקיים במלואו חלומי המופלא של אותו צדיק, רבי יצחק ברייטר הי"ד זצ"ל.

הלכה פסוקה

מאת הר"ג ר' שמעון אנשיין שליט"א
מו"צ דביהכ"ס נחלת חן

בני הנעורים

נחמה

נחמו, ועוד ששה שבתות של נחמה, בהם מאיר בעולם הנחמה שהשם מנחם אותנו, ומי שיטה אזנו וליבו יוכל להפנים קצת בלב, את המתקוות שיש בדיבורי הנחמה, שמקשר את הדעת להשי"ת, גם אם בפועל עדיין יש לנו הרבה חסרונות ברוחניות ובגשמיות.

שאלה:

מה קרה עכשיו אחרי תשעה באב שאפשר פתאום להתחזק עם דעת?

תשובה:

דבר ראשון צריך לדעת שכל ההתחזקות בדעת הוא לא סתם רעיון של התחזקות, אלא הוא נחמה אמיתית - שהשם קורא לנו ומדבר אלינו דיבורי נחמה בימים אלו: "נחמו נחמו עמי יאמר אלוהים וכו'". צריך רק להטות אוזן, ולשים לב להכניס בראש מחשבות כאלו. [והזמן המסוגל לזה הוא בהתבודדות].

ומדוע דווקא עכשיו?

כי לפני שהתאבלנו על בית המקדש לא ידענו מה חסר לנו, חשבנו שחסר לנו כסף, בריאות, בית וכדו', וכן ברוחניות חשבנו שחסר לנו רק פרטים כגון: תורה, תפילה, וקדושה וכו', אבל כאשר ישבנו על הארץ, ועוררנו את החסרון של בית המקדש ששם מתגלה 'דעת', כי מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, אז שמנו אל לבנו שמה שחסר לנו באמת הוא

לדעת לחיות ולהרגיש את הקשר להשם. ולכן דווקא עכשיו אפשר להתחזק לשמוע שהשם כבר מנחם אותנו, והוא קשור אלינו ונותן לנו תקווה טובה, אפילו שבמצביאות עדיין חסר לנו הרבה ברוחניות ובגשמיות.

ומן הראוי להתפלל בימים אלו של הנחמה, שנזכה לשמוע ולקבל דברי ההתחזקות האמיתיים בלבנו, להיות קרובים לה' גם בזמנים קשים. כי כל השנה השם מחזק אותנו, כמבואר הרבה בספרי רבינו"ל, אלא שבשלב להתחזק צריך לדעת מה חסר באמת, ואחרי שהתמקדנו בבין המצרים לבקש את בית המקדש - אור הדעת והקרבה להשם, נוכל באמת להתחזק, להיות קרובים ודבוקים בהשם בכל מקום ובכל זמן.

שאלה:

איך אפשר להתנחם כאשר בפועל נשארנו בלי בית המקדש כל כך הרבה שנים?

תשובה:

ניקח כמשל ילד גדול שנדמה לו שהוא עצמאי. כאשר משליכים אותו מהבית הוא נפגע ובורח, וקשה לו להתפייס. לעומת זאת ילד קטן שלפעמים יכול גם כן להפגע ולבכות בפניו, בכל זאת כאשר אביו צועק עליו כבעס גדול שילך ויסתלק, כי הוא מפריע מאוד בבית - אז באורח פלא הוא דווקא חוזר לחבק ולתפוס באביו חזק, כי אין לו לאן ללכת. וגם אם האבא מגרש אותו בכח גדול, הוא נעמד בצד, ובוכה ומחכה לרגע שאביו יחייך אליו, ואז הוא חוזר בריצה גדולה, אפילו לפני שהתבטל העונש.

כך אנו, כאשר נדמה לנו שאנו עצמאים, אזי כל צרות הגלות גורמים לנו צער ואבל שנדמה לנו שאי אפשר להתנחם מהם, עד שיושלמו ויתוקנו החסרונות. אך האמת היא שאין לנו שום עצמאות, כי בלי ה' אנו לבד בודדים בעולם. לכן דווקא ברגע השריפה, בו השם יתברך כביכול השליך אותנו ממנו - זה מעורר אותנו בבהלה לחשוב להיכן אנו יכולים ללכת, כי באמת אין לנו שום דבר שיכול להחיות אותנו, כמו הקשר והקרבה לאבא שלנו, ומשום כך, דווקא זה גורם לנו לתפוס בו חזק, ולצפות לקבל ממנו חיוך, לשמוע ממנו שהוא עדיין אוהב אותנו, וזה עושה לנו טוב על הלב ונותן לנו כח להתחזק מעמד בגלות.

שאלה:

מהי אם כן הנחמה?

תשובה:

זה בעצמו הנחמה, שהשי"ת קורא לנו ואומר שהוא לא עוזב אותנו והוא יחזיר אותנו, זה לבד מחזק ותומך בנו, אף שבפועל עדיין נשארנו בגלות. כי עיקר הנחמה היא הדעת (ליקו"מ סי' כא, א). אלא שאנו בגלות והסתרה כה גדולה, שאין אנו מבינים מהו דעת, ואין זה יכול לנחם ולחזק, כי מה יעשה אדם עם נקודה של דעת, כאשר הגוף מרגיש חולה, או חסרון בממון וכו', ומה יעזור לנו לדעת שה' אוהב אותנו כאשר בפועל אנו רחוקים כל כך ממצות ומעשים טובים. על כן בא שבת

בין הזמנים כהלכתו (ו) - אכילה ושתייה בדרך

א. האוכל מאכל או שותה משקה שצריך לברך עליו ב'ורא נפשתי', אם שינה את מקומו באמצע האכילה או השתייה, נחשב כאילו הסיח דעתו וצריך לחזור ולברך כאשר רוצה להמשיך לאכול או לשתות. אבל מי שאכל לחם לפחות כשיעור כזית, אין שינוי מקום מהווה היסח הדעת ואינו צריך לברך שנית. ולגבי מאכלים שמברכים עליהם ברכה אחרונה 'מעין ג' [על המחיה, על הגפן, על הענף], יש מחלוקת האם שייך בהם הדין של שינוי מקום או לא.

במאמרנו זה נתייחס רק 'למי שהולך או נוסע בדרך' באיזה אופן נחשב שינוי מקום המחייב לברך שנית, על דבר שצריך לברך ב'ורא נפשתי, ול"א גם על מעין ג'.

ב. המתחיל לאכול בדרך על מנת להמשיך לאכול בדרך, יכול לאכול כאוות נפשו בכל הדרך, וזאת אף שאינו רואה את מקומו הראשון כלל. ואף אם בדרך נכנס לבית יכול להמשיך לאכול שם. וכשיוצא מן הבית יכול להמשיך לאכול בדרך. וכמו כן יכול לסיים את אכילתו בכל מקום שירצה.

ג. מי שהתחיל לאכול באיזה פינה וכדומה על מנת לגמור את אכילתו שם, ואחר כך החליט להמשיך בדרוכו - יכול להמשיך לאכול רק כל עוד שרואה את מקומו הראשון, וכאשר אינו רואה אותו מחמת ריחוק הדרך או בגלל שיש איזה דבר המסתיר אותו, הרי זה 'שינוי מקום' ויש לברך שנית על מה שרוצה לאכול עוד.

ד. הנכנס לקנות דבר אוכל או משקה במסעדה וכדו' אשר על הדרך, יש להזהר להתחיל ולסיים אכילתו שם. ואם רוצה לאכול בדרך, יש להתחיל לאכול רק כשהיה בחוץ, או להתחיל לאכול רק כשעומד ממש לצאת משם. אבל אם התיישב לאכול שם מעט ואת השאר רוצה לאכול בדרך או ברכב שנוסע בו - יש לברך ברכה אחרונה לפני שיוצא משם, וכשימשיך לאכול בדרך, יברך שנית.

ה. האוכל או שותה ברכב - כל עוד שאוכל ושותה ברכב, אין זה נחשב לשינוי מקום כלל. בין שהתחיל לאכול כשהרכב נוסע וגמר לאכול בעודו נוסע, או שגמר לאכול כשהרכב חנה. ובין שהתחיל לאכול כשהרכב לא נסע, ובתוך אכילתו התחיל לנסוע.

ו. המתחיל לאכול או לשתות ברכב ויוצא לחוץ לרכב: (א) התחיל לאכול ברכב על מנת לגמור שם אכילתו ועתה הזדמן לו לצאת - אזי אם רואה מקומו הראשון, לא יברך שנית, אך לכתחילה לא יעשה כן. אבל אם אין רואה מקומו הראשון, צריך לברך שנית. (ב) אם נשארו ברכב חברים או קרובי משפחה שג"כ אוכלים, או אם בודאי יחזור לרכב מאיזה סיבה שהיא - אזי אם רוצה להמשיך לאכול ברכב, א"צ לברך שנית. אבל אם רוצה לאכול בחוץ ואינו רואה מקומו הראשון, צריך לברך שנית. (ג) ואם התחיל לאכול ברכב והיה בדעתו שבהמשך הנסיעה יצא החוצה להמשיך לאכול או להיכנס שוב לרכב לאכול - נראה שאין מועיל, הואיל וקבע את מקומו ברכב ומה שהרכב נוסע אין זה מחשיבו להולך דרך. (ד) אמנם אם כל אכילתו בנסיעה זו היתה שלא בקביעות כלל ובדעתו לצאת לרחוב או לבית ולהיכנס שוב לרכב, נראה שהרי זה כ'הולך דרך' שאין שייך בו דין שינוי מקום וא"צ לברך שנית.

ז. המתחיל לאכול מחוץ לרכב ורוצה להמשיך לאכול ברכב: (א) אם התחיל לאכול בדרך ממש בלי קביעות מקום כלל, יכול להמשיך לאכול ברכב. (ב) אם התחיל לאכול בדרך בקביעות קצת [כגון שהתיישב בצד הדרך או נעמד באיזה פינה] ורוצה להמשיך לאכול ברכב - אזי אם היה דעתו לזה, יכול לעשות כן לכתחילה. אבל אם לא היה דעתו לזה, יברך ברכה אחרונה לפני שעולה לרכב, וברכב יברך שנית. ואם לא בירך ברכה אחרונה לפני עלייתו לרכב, לא יברך שנית על האכילה ברכב.

עלה לא יכול

הר"ר יעקב יפת הי"ו מודיעין עילית לרגל שמחת הולדת הבן אהרן נ"י בזכות רביה"ק יצהר לרוב נחת דקדושה	הר"ר ישראל נחמן פראנק הי"ו ירושלים לרגל שמחת הולדת הבן בזכות רביה"ק יצהר לרוב נחת דקדושה	הר"ר נחמן יפת הי"ו בית עילית לרגל שמחת הולדת הבת בזכות רביה"ק יצהר לרוב נחת	הרחבת ההפצה לארון שבות לזכות מרים בת נורית מזל שתזכה לחיווג הגון במרה	הר"ר משה אלחנן לור הי"ו נריה לרגל שמחת הולדת הבן שרגא יצחק נ"י בזכות רביה"ק יצהר לרוב נחת דקדושה
--	---	--	--	---

הזדמנות פז 40 יום בציון רבינו הקדוש באומן עד ראש השנה התשע"ד
50 ₪ לכל שם (כל שם ובקשה יוזכרו בפרוט)
052-7178160 ההרשמה עד יום ה' בערב, אור ל"ט אב.

מורשת הנחל

מעלות? באר שבע? טבריה? אילת?

נציגי השירות של אירו-פנים לשיחתכם במסע אומן ראש השנה בפרסיה ארצית!

רח מלכי ישראל 16 ירושלים | לבירור אודות הנציג באזור מגורכם מוקד אירופנים: 02-800-80-80

שמעו ותחי נפשכם
שיעורים בתורת רביה"ק ביקול הדף
02-6400000 | 057-3146000
072-2640000
קוד מהיר לתורת ברסלב: 121292